

WIADOMOŚCI BANKU POLSKIEGO

(Drukowane jako rękopis).

Rok VII.

WARSZAWA, DNIA 28 LUTEGO 1930 R.

Nr. 4.

TREŚĆ:

Falszywe banknoty 100-dolarowe	str. 45	Pocztowa Kasa Oszczędności na podstawie sprawozdania z działalności za 1929 r.	str. 46
Zwracanie niezapłaconych dokumentów przy listach inkasowych B	45	Zniżka oficjalnych stóp dyskontowych na międzynarodowych rynkach pieniężnych	49
Zwracanie uwagi na terminy przedawnienia przy opłacie kuponów	46	Nowe pożyczki hipoteczne w listach zastawnych	52
Statut Banku Rozrachunków Międzynarodowych	46	Dług państwa w bankach emisyjnych w końcu r. 1929	52

Falszywe banknoty 100-dolarowe.

(Dział XII Spisu Okólników).

Wobec nasuwających się Oddziałom wątpliwości wyjaśnia się, że treść notatki zamieszczonej w „Wiadomościach Banku Polskiego” Nr. 1 z 15 stycznia 1930 r. o fałszywych banknotach 100-dolarowych, ma być stosowana do wszystkich banknotów 100-dolarowych z podobizną Franklina, bez względu na serję i miejsce emisji.

Banknoty tego rodzaju — o ile nie budzą wątpliwości — można nabywać jedynie od klientów znanych Oddziałowi i materialnie odpowiedzialnych, przyczem należy żądać dołączenia deklaracji, stwierdzających numery i serję.

Natomiast od klientów nieznanymi lub majątkowo nieodpowiedzialnych można banknoty takie przyjmować tylko do inkasa i wysyłać je bezpośrednio (przy liście form. Nr. 25) do Federal Reserve Bank of New York, New York, listami ubezpieczonemi, przekreślając w ich treści wyraz „devises” i wpisując wyrazy „billets de banque”, które należy również umieścić na odwrotnej stronie przed specyfikacją numerów.

Zwracanie niezapłaconych dokumentów przy listach inkasowych B.

(Dział IX Spisu Okólników).

W myśl Instrukcji Służbowej cz. VI, str. 14, zwracane dokumenty z powodu niezapłacenia winny się znajdować zawsze przy listach inkasowych B, w których są wyszczególnione. Gdyby z pośród kilku dokumentów, zamieszczonych w jednej liście inkasowej, jeden oddano do protestu w terminie płatności, inne zaś zatrzymano do dnia następnego i również niektóre z nich przesłano notariuszowi do zaprotestowania, nie można dokumentów, wcześniej otrzymanych od notariusza, odsyłać właściwemu Oddziałowi bez listy inkasowej B, lecz należy je zatrzymać i dopiero po przeprowadzeniu formalności inkasowych wszystkich dokumentów, załatwić prawidłowo wysyłkę przy liście inkasowej B. Zwracanie samych dokumentów (bez listy inkasowej B) bez szczególnej przyczyny (np. odwołanie przed terminem płatności) nie jest wskazane, ponieważ sprawia to wiele trudności — zwłaszcza większym Oddziałom — w odszukiwaniu właściwej listy inkasowej A, celem zaznaczenia na niej zwrotu dokumentu.

Koszty protestu od dokumentu wcześniej zaprotestowanego, t. j. przed załatwieniem inkasa reszty dokumentów, zestawionych w jednej liście inkasowej, należy pokryć tymczasowo z kosztów handlowych, a w dniu odsyłki przeksięgować na rachunek kosztów protestu i wykazać w załączniku I (form. Nr. 56). W razie zatrzymania dokumentu zaprotestowanego aż do dnia załatwienia reszty dokumentów i zauważenia, że wskutek tego odnośny Oddział nie będzie mógł w właściwym terminie doręczyć dokumentu podawcy, ani też zawiadomić go o proteście, powinno się wysłać natychmiast notyfikację.

Wprawdzie w wymienionej Instrukcji wskazano na str. 20, w ust. 4, sposób postępowania w wypadku otrzymania zwróconego dokumentu bez listy inkasowej B, lecz wzmianka ta dotyczy zasadniczo dokumentów odwołanych, a nie zaprotestowanych.

Zwracanie uwagi na terminy przedawnienia przy opłacie kuponów.

(Dział VII i IX Spisu Okólników).

Mimo przestrogi, zawartej w Wiadomościach Banku Polskiego Nr. 20 z 31 października 1929 r., str. 174, Oddziały nadsyłają w dalszym ciągu do Urzędu Pożyczek Państwowych kupony, opłacone po terminie ich przedawnienia, co — niezależnie od ponoszenia materialnej odpowiedzialności przez odnoszących pracowników, zajętych w tym dziale czynności — powoduje zbyteczną korespondencję Oddziału Głównego z właściwymi Oddziałami. Wobec tego przypomina się ponownie treść wspomnianej notatki i nadmienienia, że nie można skupować kuponów od pożyczek państwowych po terminie ich przedawnienia.

Przy tej sposobności zwraca się uwagę, że kupon Nr. 1 z roku 1924 od obligacji 10% pożyczki kolejowej serji I uległ przedawnieniu z dniem 1 lutego 1930 r.

Statut Banku Rozrachunków Międzynarodowych.

W zeszycie Nr. 24 z dn. 15 grudnia 1929 r. dwutygodnika „Przegląd Gospodarczy” ukazał się dosłowny tekst statutu Banku Rozrachunków Międzynarodowych w języku polskim, poprzedzony wyczerpującym artykułem p. Dr. Feliksa Młynarskiego, a w zeszycie Nr. 2 z 15 stycznia 1930 r. tegoż czasopisma ogłoszony został ścisły tekst polski umowy powierniczej, zawartej między Bankiem Rozrachunków Międzynarodowych a krajami — wierzycielami Niemiec. Ponieważ niektóre Oddziały prenumerują „Przegląd Gospodarczy”, przeto pracownicy mają możliwość zapoznania się z powyższymi dokumentami.

Pocztowa Kasa Oszczędności

na podstawie sprawozdania z działalności za 1929 r.

Pocztowa Kasa Oszczędności zamknęła rok 1929 dalszem, znacznem powiększeniem swego stanu majątkowego oraz rozwojem wszystkich działów pracy zarówno pod względem ilościowym jak i kwotowym. Jako największa instytucja oszczędnościowo-przekazowa w kraju, P. K. O. w swej działalności w r. 1929 i w latach poprzednich dążyła przede wszystkim do rozwoju kapitalizacji wewnętrznej drogą udostępnienia jak najszerzym warstwom ludności możliwie dogodnych i pewnych form oszczędzania oraz do popularyzacji obrotu czekowego, zapewniając uczestnikom tego obrotu taniość, bezpieczeństwo i szybkość załatwiania.

Popularyzację idei oszczędności prowadziła P. K. O. drogą odpowiedniej propagandy. Popularne artykułiki oraz plakaty propagandowe z zakresu oszczędności i ubezpieczeń na życie zyskały sobie powszechne uznanie. Znaczenie podstawowe posiada prowadzona w tym kierunku praca wśród młodzieży szkolnej. Wiele uwagi poświęcono również emigracji polskiej zagranicą, pragnąc uchronić ją od wyzysku niektórych zagranicznych spekulacyjnych przedsiębiorstw. Ponieważ wszelkie próby przekazywania oszczędności emigracji polskiej do kraju za pośrednictwem obcych instytucji nie rozwiązywały należycie sprawy, przeto utworzono z inicjatywy P. K. O. przy ścisłym współudziale Banku Gospodarstwa Krajowego i Państwowego Banku Rolnego „Bank Polska Kasa Opieki S. A.” o kapitale zakładowym 2.500 tys. złotych. Bank będzie dokonywał wszelkich operacji, wchodzących w zakres bankowości, a działalność swą zamierza prowadzić przede wszystkim wśród emigracji. Dla propagandy oszczędności posiada doniosłe znaczenie poza tem przerachowywanie dawnych wkładów oszczędnościowych emigrantów, wpłaconych w walutach pełnowartościowych do P. K. O., które uległy jednak później dewaluacji.

Wszystkie te wysiłki okazały się bardzo owocne, ponieważ suma kapitału, złożonego w P. K. O. na rachunkach oszczędnościowych wszystkich typów łącznie, wzrosła w ciągu roku sprawozdawczego

o 45,3 milj. złotych, jednocześnie zaś zwiększyła się wydatnie liczba oszczędzających, co przedstawia następujące zestawienie:

Rok	Ilość kont w dniu 31 grudnia						Stan kont 31. 12. w tys. złotych	Wskaż- nik
	zwyczaj- nych	premjo- wanych	waloryzowanych		pochodzą- cych z przera- chowania	Razem		
			krajowych	zagranicz- nych				
1924	57.793	—	—	—	—	57.793	7.555	100
1925	81.628	—	—	—	—	81.628	12.612	166
1926	106.272	6.835	94	—	—	113.201	24.639	326
1927	150.809	17.363	231	—	11.240	179.643	67.604 ¹⁾	894
1928	227.566	31.701	161	290	33.625	298.343	122.292 ¹⁾	1.618
1929	343.645	48.863	335	777	40.685	434.305	172.972 ¹⁾	2.289

Ogólna liczba książeczek oszczędnościowych wzrosła o 135.962. Największy, bezwzględny przyrost przypada na wkłady zwyczajne, następnie zaś premjowane, procentowo jednak wkłady premjowane wykazują większy przyrost. Wkłady oszczędnościowe waloryzowane w złotych w złocie stanowią najmniej liczną grupę wkładów oszczędnościowych, co należy przypisać trwałej stabilizacji waluty i zaufaniu społeczeństwa do złotego obiegowego. Przyrost książeczek oszczędnościowych w r. 1929 był zatem rekordowy. Dość powiedzieć, że gdy w 1928 r. pozyskiwała P. K. O. 8.000 nowych wkładców przeciętnie miesięcznie, to w r. 1929 blisko 11.000.

Stan kapitału oszczędnościowego bez wkładów, pochodzących z przerachowania, wynosił w końcu 1929 r. 140,5 milj. zł. i zwiększył się, jak zaznaczono poprzednio, o 45,3 milj. zł. Przyrost procentowy z roku na rok maleje, co jest objawem normalnym, gdy za podstawę porównań został przyjęty początkowo dość niski poziom.

Z pośród uczestników obrotu oszczędnościowego przypada na młodzież szkolną i dzieci 25%, urzędników i wojskowych 18%, rzemieślników i robotników 16%, pracowników handlowych, przemysłowych i biurowych 10%, innych zawodów 13% i t. p.

Obok popularyzacji idei oszczędności wielce doniosłą dziedziną pracy P. K. O. jest obrót czekowy, a w szczególności obrót bezgotówkowy. Należyte rozpowszechnienie czeku, jako zapłaty we wzajemnych rozrachunkach oraz zastosowanie na szeroką skalę przelewów bezgotówkowych, znakomicie uzupełnia obieg pieniężny w państwie, co nabiera jeszcze większego znaczenia w okresie ciasnoty na rynku pieniężnym, spowodowanej szczupłością obiegu pieniężnego. Doceniając w pełni doniosłe znaczenie obrotu czekowego dla życia gospodarczego, P. K. O. prowadziła w roku sprawozdawczym systematyczną propagandę, a ponadto, drogą racjonalnej organizacji pracy i technicznych udoskonalień, zdołała zwiększyć szereg dalszych udogodnień w dziedzinie szybkości, bezpieczeństwa i taniości operacji czekowych. Osiągnięte w tym kierunku wyniki świadczą o zdecydowanej tendencji obrotu czekowego, zarówno co do ilości uczestników, która wzrosła o 5.185, jak i kwoty obrotu.

Obrót czekowy P. K. O.

R o k	Ogólny obróć w milj. złotych	Przeciętnie miesięcznie w milj. zł.			Stosunek do wysokości obiegu pieniężnego	
		ogólny obrót czekowy	w tem obrót bezgotów- kowy	obieg pieniężny	całego obrotu czekowego	obrotu bezgotów- kowego
1924	3.124	390	208	534	73%	39%
1925	7.418	618	327	749	83%	44%
1926	10.611	884	501	910	97%	55%
1927	15.941	1.328	786	1.166	114%	67%
1928	21.273	1.772	1.084	1.460	121%	74%
1929	24.008	2.000	1.222	1.558	128%	78%

¹⁾ Łącznie z wkładami, pochodzącymi z przerachowania.

Ogólny obrót czekowy P. K. O. osiągnął bardzo znaczną, jak na nasze stosunki, kwotę 24 miliardów złotych, t. j. o 3 miliardy więcej, aniżeli w roku poprzednim, w porównaniu zaś z r. 1924 wzrósł prawie ośmiokrotnie. Z ogólnego obrotu czekowego na obrót bezgotówkowy przypada 61%, co wskazuje, że obrót ten przyczynił się w znacznym stopniu do ułatwienia wzajemnych rozrachunków finansowych. W stosunku do obiegu pieniężnego obrót czekowy P. K. O. był o 28% większy, natomiast obrót bezgotówkowy stanowił 78% obiegu pieniężnego.

Przy wydatnym wzroście obrotów czekowych powiększył się również o 17,1 milj. zł., względnie o 9% w porównaniu z rokiem ubiegłym stan kapitału, złożonego na rachunkach czekowych, który na ultimo ubiegłych lat wynosił w milj. zł.:

Rok	Wskaźnik
1924	37·5
1925	52·4
1926	104·2
1927	133·3
1928	193·5
1929	210·6

Statystyka uczestników obrotu czekowego według zawodów wykazuje, że najwydatniejszy odsetek kont czekowych przypada na sfery handlowe i przemysłowe, które reprezentują łącznie 44% ogólnej liczby uczestników, osoby prywatne — 29·6%, instytucje finansowe — 6%, instytucje państwowe i związki samorządowe — 5·2% i t. d.

Wkłady oszczędnościowe, czekowe, wkłady w drodze i przekazy niezrealizowane stanowią kapitały obrotowe P. K. O., które wynosiły w końcu 1929 r. 428 milj. zł.; wzrosły zatem w porównaniu z rokiem poprzednim o 106 milj. zł. Lokaty i fruktyfikacji tych kapitałów dokonywała P. K. O. w sposób bardzo przezorny, pod kątem zapewnienia jak najdalej posuniętej płynności, bezpieczeństwa i rentowności. Zatrzymując część kapitału, jako pogotowie kasowe w kasach i na rachunku żyrowym w Banku Polskim, P. K. O. dążyła do zużytkowania pozostałych kapitałów w ten sposób, ażeby — utrzymując zupełną płynność — spełniły one w życiu gospodarczym ożywczą rolę. W jakim stopniu te zasady zostały zachowane, wyjaśni analiza bilansu za rok 1929.

STAN CZYNNY

I. Majątek obrotowy I-go stopnia płynności

Kasa i sumy do dyspozycji	61,752.597·13
Lokaty w bankach państwowych	25,190.147·59
Skup weksli	13,446.304·09
Urzędy pocztowe	40,113.528·12

II. Majątek obrotowy II-go stopnia płynności

Papiery wartościowe własne	284,586.670·63
Pożyczki wekslowe	9,769.544·49
„ zastawowe	11,580.685·74
Dłużnicy	14,881.119·04
Skarb państwa za II i III waloryzację	35,125.305·03
Inne aktywa	9,500.798·27

III. Majątek niepłynny

Nieruchomości	26,305.670·70
Ruchomości	3,187.449·49
Fundusz działu ubezpieczeń	2,000.000·—

501,439.820·32

STAN BIERNY

I. Zobowiązania natychmiast płatne

Wkłady czekowe	210,603.299·51
„ oszczędnościowe	140,505.736·34
„ w drodze	43,579.133·78
Przekazy	33,345.394·50

II. Inne zobowiązania

Wkłady oszczędn. z III waloryzacji	31,466.115·20
Różni za obligacje waloryz.	1,872.370·—
Inne pasywa	18,449.871·98

III. Kapitały własne

Fundusz zapasowy	5,816.249·48
„ rezerw. różnic kursowych	10,084.747·86
Nadwyżka bilansowa	4,716.901·67

501,439.820·32

Natychmiast płatne zobowiązania w kwocie zł 428,033.564·13 znajdują pokrycie w aktywach płynnych pierwszego stopnia na sumę złotych 140,502.576·93, wobec czego pogotowie kasowe instytucji określa się stosunkiem 33%.

Likwidując dział bezpośrednich kredytów wekslowych, rozszerzyła P. K. O. wydatnie akcję kredytową pośrednią, której wyrazem jest największa pozycja po stronie czynnej bilansu, a mianowicie — papiery wartościowe własne. Suma tych papierów zwiększyła się w porównaniu z rokiem poprzednim o 69·2 milj. zł., czyli 39%, a składała się przeważnie z listów zastawnych i obligacji banków państwowych oraz obligacji komunalnych Banku Gospodarstwa Krajowego. Stan portfela tych papierów wynosił w 1929 r. 175 milj. złotych.

Z ważniejszych pożyczek, udzielonych przez Bank Gospodarstwa Krajowego w tym czasie z funduszy, uzyskanych od P. K. O., należy wymienić pożyczkę dla Gdyni, dla miast Warszawy, Lwowa, Poznania, Stanisławowa i Kowla oraz szereg pożyczek dla przemysłu tudzież dla samorządów gminnych i powiatowych na niezbędne inwestycje.

Drogą skupu listów zastawnych Państwowego Banku Rolnego przez P. K. O. uzyskało pożyczek na kupno i dokupno gruntów 8.337 gospodarstw oraz pożyczek inwestycyjnych 2.971 gospodarstw.

Następne grupy papierów wartościowych stanowią listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych ziemskich i miejskich w kwocie 39,1 milj. zł. oraz papiery państwowe w kwocie 19,3 milj. zł.

Od połowy roku sprawozdawczego wprowadziła P. K. O. nowy dział interesów kredytowych, a mianowicie skup weksli. Z kredytów w formie skupu weksli korzysta jedynie ograniczona ilość pierwszorzędnych banków, skutkiem czego kredyty te zapewniają należytą płynność. Tak więc pewna ilość gotówki, która leżała dotychczas bezczynnie, została wprowadzona do życia gospodarczego bez naruszenia zasad działalności instytucji. W ciągu 7 miesięcy od uruchomienia tych kredytów suma ich wyniosła 13,4 milj. zł.

Z pozostałych interesów kredytowych czynnych — pożyczki wekslowe ulegają planowej likwidacji i zmniejszyły się w roku sprawozdawczym o 10,1 milj. zł., a pożyczki na zastaw papierów wartościowych zmniejszyły się o 1 milj. złotych.

Odrębny dział stanowią ubezpieczenia na życie. Świadectwem pomyślnego rozwoju tego działu jest pozyskanie w ciągu 1½ roku polis ubezpieczeniowych na sumę 54,5 milj. zł., a okoliczność, że przypadają one w 70% na świat pracowniczy, jeszcze dobitniej podkreśla ich dodatnią stronę.

Rok 1929 został zamknięty czystym zyskiem w kwocie 4,717 tys. złotych, z którego zostanie odpisane na powiększenie funduszu zapasowego 2,416 tys. złotych.

Zniżka oficjalnych stóp dyskontowych na międzynarodowych rynkach pieniężnych.

Przyczyną ciasnoty, jaka doniedawna panowała na rynkach pieniężnych, była: 1) spekulacja giełdowa w Nowym Jorku i 2) tezauryzacja złota przez Bank Francji. Stany Zjednoczone A. P. i Francja przyciągały złoto w ilościach, znacznie przewyższających rozmiary bieżącej produkcji żółtego kruszcu. W ciągu 1929 r. federalne banki rezerwowe zwiększyły swą rezerwę kruszczową o 56 milj. £, a Banque de France o 79 milj. £, gdy w tym samym czasie ogólnoswiatowa produkcja złota wyniosła tylko 83 milj. £. Walka o złoto, jaką prowadziły przez dłuższy czas banki emisyjne, doprowadziła do powszechnej zwyczajki dyskonta, której punkt kulminacyjny przypadł na koniec trzeciego kwartału roku ubiegłego.

Kryzys giełdowy w Nowym Jorku spowodował odprężenie na rynkach pieniężnych. Wraz z zaniem siły atrakcyjnej rynku amerykańskiego dla złota, w Europie zbrakło podstaw dla utrzymania wysokiego poziomu stóp dyskontowych, tembardziej, że ogólne zmniejszenie się obrotów gospodarczych, wywołane załamaniem się konjunktury, ograniczyło popyt na kredyt. Banki emisyjne przystąpiły więc do obniżenia stóp dyskontowych i w ciągu trzech miesięcy od zakończenia kryzysu nowojorskiego w 14 państwach dokonano 28 obniżek. W lutym roku bieżącego dokonały się doniosłe zniżki na najważniejszych rynkach międzynarodowych: we Francji, w Niemczech, w Anglii i w Stanach Zjednoczonych A. P. W dużej mierze przyczyniła się do tego pomyślnie zakończona konferencja w Hadze, która wyjaśniła sytuację finansową najważniejszych państw świata i pozwoliła zorjentować się w perspektywach poszczególnych rynków pieniężnych. Oficjalna stopa dyskontowa wielu państw obniżona została do poziomu, który nawet przed wojną uważany był za niski.

Zniżka stóp dyskontowych na najważniejszych rynkach pieniężnych.

Nazwa banku	Wysokość stopy w połowie 1929 r.	Data ostatniej zniż- ki stopy dyskont.	Rozmiary ostatniej zniżki	Średni poziom sto- py dyskont. z r. 1913
Banque de France	3½%	31.I. 1930	z 3½% na 3%	4%
Reichsbank	7½%	5.II. „	z 6½% „ 6%	5·87%
Bank of England.	6½%	6.II. „	z 5% „ 4½%	4·77%
Federal Reserve Banks	6%	6.II. „	z 4½% „ 4%	—

Najdonioslejsze znaczenie posiada, niewątpliwie, zniżka oficjalnej stopy dyskontowej francuskiej, która przez zgórą dwa lata utrzymywana była na wyjątkowo niskim poziomie 3½%. Dalsza obniżka tej

stopy do 3%, t. j. do poziomu najniższego na świecie, jest wyrazem nowej tendencji w polityce Banku Francji, który w ten sposób zdecydował się położyć kres dotychczasowej tezauryzacji złota. Z tego punktu widzenia obniżka oficjalnej stopy francuskiej jest jednym z najważniejszych wydarzeń w dziedzinie monetarnej od czasu kryzysu nowojorskiego, gdyż wraz ze zmianą polityki Banku Francji znika drugi poważny czynnik ciasnoty na rynkach pieniężnych. Aby należycie ocenić, jak krępujący wpływ na rynki pieniężne wywierało dążenie Francji do stałego zwiększania swych rezerw kruszczowych, należy uwzględnić, że Bank Francji posiada portfel dewiz zagranicznych na sumę około 26 miliardów fr. obok wierzytelności zagranicznych rządu francuskiego, które wynoszą około 10 miliardów fr. Gdyby sumy te, ulokowane głównie w funtach i dolarach, a przedstawiające łączną wartość około 288 milionów £, miały być wymienione na kruszec, to rynki Anglii i Stanów Zjednoczonych musiałyby przeżyć okres silnej deflacji, gdyż wartość rezerw kruszczowych Bank of England i Federal Reserve Banks wynosi łącznie 764 miliony £. Gdy więc zniżka oficjalnej stopy dyskontowej francuskiej usunęła obawy co do ewentualnej wymiany dewiz i wierzytelności zagranicznych Francji na złoto, na międzynarodowych rynkach pieniężnych nastąpiło dalsze odprężenie, którego wyrazem było ponowne obniżenie stóp dyskontowych w szeregu państw. W wyniku tego ruchu zniżkowego znacznie zmalała rozpiętość między oficjalną stopą francuską a stopami dyskontowymi innych krajów; w połowie roku ubiegłego, gdy Bank Francuski stosował $3\frac{1}{2}\%$, oficjalna stopa dyskontowa w Stanach Zjednoczonych była wyższa o $2\frac{1}{2}\%$, w Anglii o 3% i w Niemczech o 4%; obecnie zaś mimo obniżenia stopy Banku Francji do 3%, stopa dyskontowa w Stanach Zjednoczonych jest wyższa tylko o 1%, w Anglii o $1\frac{1}{2}\%$, a w Niemczech o 3%.

Ruch stóp dyskontowych w kierunku zbliżenia się do poziomu dyktowanego przez Bank Francji i ostatnio dokonana powszechna zniżka dyskonta, idąca w ślad za potaniem kredytu w Francji, świadczą o wzroście wpływów francuskich na międzynarodowy rynek pieniężny.

Zniżka stopy dyskontowej Banku Francji dokonana została pod wpływem stale wzrastającej płynności rynku kredytowego. Swoboda na rynku wzmaga się przede wszystkim dzięki wybitnie czynnemu bilansowi płatniczemu, który sprawia, że od dłuższego czasu, mimo braku jakiegokolwiek interwencji ze strony Banku Centralnego, złoto masowo napływa do Francji, nadmiernie rozszerzając podstawy struktury kredytowej kraju. Od czasu zakończenia kryzysu giełdowego w Nowym Jorku rezerwa kruszczowa Banku Francji wzrosła o blisko 3 miliardy franków. Następnie duży wpływ na wzrost płynności rynku kredytowego wywiera intensywna działalność Autonomicznej Kasy Amortyzacyjnej, która w ciągu swego kilkoletniego istnienia umorzyła dług państwowy na sumę kilkunastu miliardów fr. Wreszcie silna kapitalizacja, znajdująca wyraz w szybko zwiększającej się sumie wkładów w bankach i kasach oszczędności, przyczynia się również do wzrostu zasobności rynku kredytowego.

Pod wpływem powyższych czynników następuje w ostatnich czasach znaczne obniżenie się stopy rynkowej, co z kolei pociąga za sobą zmniejszenie się redyskonta w Banku Francji o 2 miliardy fr. od połowy października roku ubiegłego do połowy lutego r. b. Jednocześnie dokonywa się zamienny wzrost emisji papierów wartościowych przy malejącej stopie ich oprocentowania. Rozwój emisji w grudniu i styczniu przekracza normy przedwojenne, co stanowi jaskrawy kontrast w porównaniu z trudnościami, panującymi w dziedzinie kredytu długoterminowego na innych rynkach. W ciągu ostatnich kilku miesięcy ujawnia się nagły wzrost emisji obligacji przy jednoczesnym zmniejszeniu się emisji akcji. Nowe emisje nietylko przyczyniają się do rozwoju życia gospodarczego, ile raczej sprzyjają nadmiernemu zadłużaniu się przedsiębiorstw i ułatwiają konwersję dawniej zaciągniętych długów. Fakt ten dowodzi, że rynek kredytowy jest przesycony, a kapitał nie znajduje w dostatecznej mierze lokat produkcyjnych. Aktualnym staje się zagadnienie zmniejszenia nadmiernej płynności rynku kredytowego.

Początkowo Bank Francji zamierza zastosować t. zw. „open market policy”, polegającą na sprzedaży na wolnym rynku bonów Kasy Amortyzacyjnej. Tym sposobem miał być zmniejszony obieg banknotów, którego nieustanny wzrost przybiera rozmiary inflacyjne. Sprzedaż bonów nie została jednak przez Bank Francji zastosowana, istniała bowiem możliwość, że środek ten może podniecić reparującą kapitałów francuskich z zagranicy. A właśnie bankowi zależało na tem, aby — zmniejszając płynność na rynku — jednocześnie wpływać hamująco na napływ złota do Francji. W tym celu zastosowana została zniżka stopy dyskontowej, która może skutecznie wzmoczyć ekspansję kapitałów francuskich zagranicę.

Eksport kapitałów z Francji uznany został za praktyczny środek jednoczesnego zmniejszenia nadmiernej płynności rynku pieniężnego i zahamowania napływu złotego kruszcu do Francji; eksport

ten jest zgodny z dążeniem do nadania rynkowi francuskiemu charakteru centrum międzynarodowego.

Francja ma silne podstawy ekspansji kapitałowej: Bank Francji posiada olbrzymie rezerwy złota i dewiz, rząd dysponuje znacznymi wierzytelnościami zagranicznymi, a i banki prywatne zasobne są w dewizy. Bank Francji posiada w swym rozporządzeniu 45% ogółu dewiz, jakie znajdują się w portfelach banków emisyjnych Europy; ponieważ Bank Francji nie stosuje systemu „gold exchange standard”, więc zbędny zapas dewiz, jaki posiada, jest naturalną podstawą dla rozwoju eksportu kapitałów.

Sytuacja na międzynarodowych rynkach pieniężnych wyjątkowo sprzyja rozwojowi ekspansji kapitałowej Francji, gdyż rynek Stanów Zjednoczonych A. P. jest jeszcze mocno osłabiony niedawno przebytym kryzysem, a Anglja przeżywa trudności gospodarcze.

Według wszelkiego prawdopodobieństwa pod wpływem niżki stopy dyskontowej Banku Francji wzrosną lokaty krótkoterminowe kapitału francuskiego zagranicą, natomiast rozwoju lokat długoterminowych w dalszym ciągu nie można się spodziewać, wobec utrzymania dotychczasowego wysokiego opodatkowania zagranicznych papierów wartościowych. Ponieważ wślad za niżką oficjalnej stopy francuskiej nastąpiło obniżenie stóp dyskontowych całego szeregu banków emisyjnych, przeto widoki zwiększenia się eksportu kapitałów francuskich uległy osłabieniu.

Obniżka stopy dyskontowej Reichsbanku z $6\frac{1}{2}\%$ na 6% dokonana dn. 5 lutego r. b., w 6 dni po analogicznej obniżce, przeprowadzonej przez Bank Francji, znajduje pełne uzasadnienie w rozwoju sytuacji na wewnętrznym rynku kredytowym. W ostatnich tygodniach na rynku tym zaznaczyła się znaczna płynność. Emisja nowych Schatzanweisungen na sumę 50 milionów mkn. została z łatwością ulokowana, a jednocześnie w ciągu ostatniego tygodnia, poprzedzającego niżkę stopy oficjalnej, nastąpiło nagłe zmniejszenie się wszystkich pożyczek w Reichsbanku o 207,1 milionów marek, przy jednoczesnym zmniejszeniu się obiegu banknotów o 293 milj. marek. Reichsbank był więc niejako zmuszony do przeprowadzenia niżki stopy dyskontowej, aby nie utracić łączności z rynkiem wewnętrznym.

Sfery finansowe w Niemczech nie liczą się z możliwością wzrostu zapotrzebowania na kredyt w najbliższym czasie, gdyż w związku z osłabieniem konjunktury nastąpiło zmniejszenie się obrotów gospodarczych. Z drugiej strony natomiast stały wzrost eksportu i poprawa bilansu handlowego, który przynosi od dłuższego czasu poważne nadwyżki, pozwalają rynkowi niemieckiemu mniej liczyć się z dopływem kredytów zagranicznych. Stąd też niżka oficjalnej stopy w Francji, zmierzająca do rozwoju eksportu kapitału francuskiego nazewnątrz, dała asumpt do przeprowadzenia analogicznej niżki w Niemczech.

Niżka stopy dyskontowej Banku Federalnego w Nowym Jorku z $4\frac{1}{2}\%$ na 4% z dn. 6 lutego r. b., wślad za którą nastąpiła niżka stóp dyskontowych szeregu najpoważniejszych banków federalnych w Stanach Zjednoczonych, pozostaje w związku z potaniemiem kredytu krótkoterminowego w Europie. Banki federalne, przeprowadzając analogiczną niżkę dyskonta, dają wyraz nowej tendencji do niekrępowania eksportu kapitałów i złota z Stanów Zjednoczonych. Eksport ten bowiem, który ma przybrać formę lokat krótkoterminowych, może utorować drogę zbytowii towarów amerykańskich zagranicą, rozszerzając strukturę kredytową i wzmacniając siłę nabywczą krajów, do których kapitał i złoto amerykańskie będą skierowane.

Obniżka stopy dyskontowej w Stanach Zjednoczonych stała się tembardziej konieczną, że — w związku z potaniemiem kredytu krótkoterminowego w Francji — niektóre przedsiębiorstwa francuskie postanowiły spłacić przed terminem swe zobowiązania długoterminowe. Ponieważ jednocześnie sytuacja banków amerykańskich, od czasu szczęśliwie przetrwanego kryzysu giełdowego, uległa znacznej poprawie, przeto należało liczyć się z poważnym wzrostem płynności na rynku pieniężnym. W razie, gdyby eksport kapitałów zagranicę nie został umożliwiony drogą dostosowania stopy dyskontowej banków federalnych do norm europejskich, wolne kapitały skierowałyby się ponownie ku spekulacji giełdowej. Z drugiej strony jednak obawa przed rozwojem tej spekulacji uniemożliwia dalsze obniżenie stóp dyskontowych w Stanach Zjednoczonych.

Od czasu dokonania ostatniej niżki wzrosło na rynku amerykańskim zainteresowanie emisjami zagranicznych papierów wartościowych. Należy jednak liczyć się z tem, że — w związku z wykonaniem planu gospodarczego prezydenta Hoover'a — kapitały amerykańskie w najbliższym czasie w większej mierze skierują się ku inwestycjom na rynku wewnętrznym.

Zniżenie oficjalnej stopy dyskontowej w Anglii z 5 na $4\frac{1}{2}\%$ w dn. 6 lutego r. b. dokonane zostało pod wpływem uprzedniego obniżenia się rynkowej stopy dyskontowej do $3\frac{7}{8}\%$. Pragnąc pochwycić kontrolę nad wewnętrznym rynkiem kredytowym, Bank Anglii zastosować musiał niżkę swej oficjalnej

stopy. Obniżka ta stała się tembardziej pożądaną, że życie gospodarcze Anglii wymaga przeprowadzenia ulg kredytowych. Bezrobocie, które ponownie zaczęło wzrastać, może być opanowane drogą rozwoju produkcji krajowej i wzmoczenia obrotów gospodarczych. Spadek cen i jednocześnie zmniejszenie się handlu zagranicznego świadczą o osłabieniu konjunktury gospodarczej, której przełamanie wymaga zastosowania taniego kredytu.

Okolicznością, sprzyjającą niższe oficjalnej stopy dyskontowej w Anglii, był wzrost rezerwy kruszcowej Banku Angielskiego, która zwiększyła się od połowy października r. ub. do połowy lutego r. b. o 19 mil. £, przekraczając ostatnio wysokość 150 mil. £, jaka zalecona została przez Komitet Cunliffa. Po obniżeniu stopy dyskontowej Banku Francji dał się odczuć nagły przypływ kapitałów francuskich do Anglii w poszukiwaniu wyższego niż w Francji oprocentowania. Fakt ten skłonił ostatecznie Bank Angielski do obniżenia swej stopy.

Potanieenie kredytu krótkoterminowego na rynkach międzynarodowych jest wynikiem osłabienia ogólnoswiatowej konjunktury gospodarczej, gdyż wślad za obniżeniem się obrotów gospodarczych uległo zmniejszeniu zapotrzebowanie na kredyt. Powszechna zniżka stóp dyskontowych na najważniejszych rynkach pieniężnych może przyczynić się do ożywienia przemysłu i handlu światowego. Przez wszystkie kraje przechodzi fala taniego pieniądza, a na rynkach pieniężnych tworzy się sytuacja wysoce sprzyjająca emisji papierów wartościowych. Emisja pożyczki reparacyjnej, związanej z wykonaniem planu Younga, dokonana zostanie w wyjątkowo sprzyjających warunkach.

Nowe pożyczki hipoteczne w listach zastawnych

Instytucje	W t y s i ą c a c h z ł o t y c h				
	I kwartał	II kwartał	III kwartał	IV kwartał	Za cały rok
Ogółem w 1928 r.	101.061	84.966	78.781	93.442	358.250
Ogółem w 1929 r.	78.796	59.917	51.016	51.205	240.934
w tem:					
3 tow. kredytowe ziemskie	22.799	4.738	2.236	6.875	36.648
11 tow. kredytowych miejskich	5.585	9.055	8.645	9.393	32.680
Tow. kredytowe Przem. Polskiego	4.095	2.410	529	875	7.915
2 banki państwowe	43.691	41.832	38.088	32.483	156.094
2 banki prywatne ¹⁾	2.626	1.876	1.518	1.577	7.597

¹⁾ Akcyjny Bank Hipoteczny we Lwowie i Wileński Bank Ziemski w Wilnie.

Dług państwa w bankach emisyjnych w końcu r. 1929.

(W tysiącach danej waluty).

	Waluta	Obieg biletów bankowych i rachunki żyrowe		Dług państwa w bankach emisyjnych			
		W końcu 1929 r.	W końcu 1928 r.	W końcu 1929 r.	W końcu 1928 r.	Stosunek % - wy długi do obiegu	
						W końcu 1929 r.	W końcu 1928 r.
Polska	Zł.	1,756.507	1,815.362	25,000	25.000	1'42	1'38
Anglja	£	495.240	508.213	11.015	11.015	2'22	2'17
Austria	Sz.	1,158.289	1,123.836	108.649	116.170	9'38	10'34
Belgia	Fr. b.	14,300.679	12,416.903	1,691.577	1,794.026	11'83	14'45
Bułgarja	Lew.	5,704.850	7,835.934	3,505.368	3,781.215	61'45	48'25
Czechosłowacja	Kć	8,904.357	9,295.636	3,761.082	4,097.510	42'22	44'08
Francja	Fr. fr.	88,158.586	80,967.879	3,200.000	3,200.000	3'63	3'95
Jugosławja	Din.	7,328.498	6,707.498	2,998.855	2,966.355	40'92	44'22
Portugalia	Esc.	2,252.934	2,096.613	1,745.049	1,702.288	77'46	81'19
Rumunja	Lei	31,565.859	23,075.465	6,062.510	10,678.976	19'21	46'28
Węgry	Pengö	598.862	717.411	87.543	103.692	14'62	14'45

Źródło: Biuletyn Nr. 1 Banku Narodowego Czechosłowackiego — 1930 r.